

Trumposios maisto tiekimo grandinės ir maisto produktų viešieji pirkimai

Sonata Štabokienė, Irma Grigonytė-Bliznikienė 2025

V I E Š Ū J Ū
P I R K I M Ū
T A R N Y B A

Maisto produktų ir maitinimo paslaugų pirkimų apimtys

**2022–2023 M. LAIKOTARPIU PER
METUS VIDUTINIŠKAI
SUDAROMA:**

**apie 56 000 maisto produktų
pirkimo sutarčių, įskaitant
mažos vertės pirkimus**

**maisto produktų pirkimo
sutarčių, kurių vertė
siekia apie 157 mln. Eur**

**apie 14 000 sutarčių maitinimo
paslaugų pirkimo sutarčių,
įskaitant mažos vertės pirkimus**

**maitinimo paslaugų pirkimo
sutarčių, kurių vertė
siekia apie 88,3 mln. Eur**

**2022–2023 M. SU TRUMPŲJŲ
MAISTO GRANDINIŲ TIEKĖJAIS
PER METUS VIDUTINIŠKAI
SUDAROMA:**

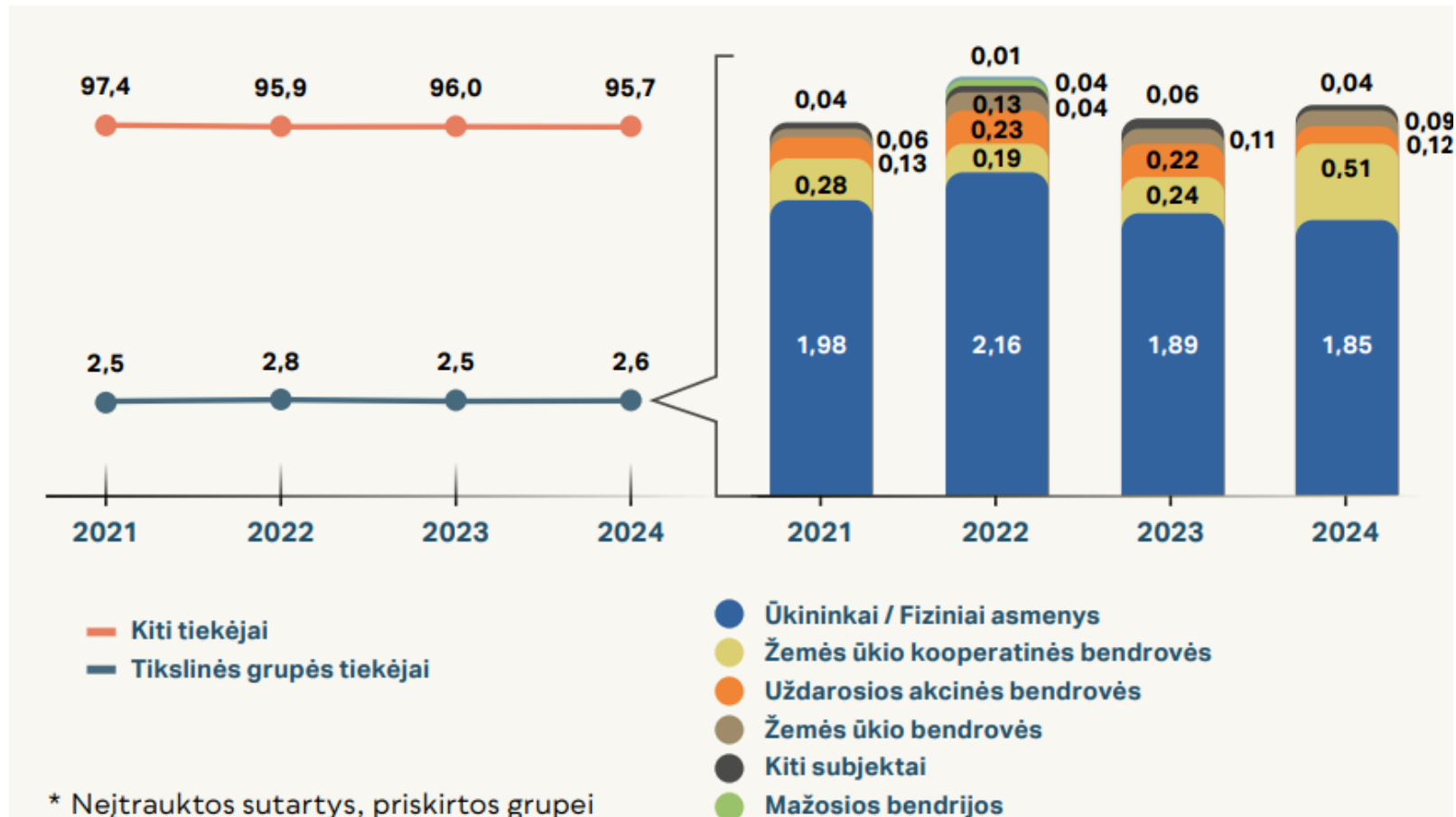
**Maisto produktų pirkimų
apie 1 500 sutarčių, įskaitant mažos
vertės pirkimus, kurių vertė
apie 2 mln. Eur**

**Maitinimo paslaugų pirkimų
apie 400 sutarčių, įskaitant mažos
vertės pirkimus, kurių vertė
apie 600 tūkst. Eur**

Šaltinis: [Trumposios žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinės viešuosiuose pirkimuose 2021 – 2024 m.](#)

Maisto produktų pirkimai

**Sudarytų sutarčių
skaičiaus
pasiskirstymas
pagal tiekėjų
grupes 2021–2024
m., proc.**

Žalieji pirkimai

LR aplinkos ministro 2011 m. birželio 28 d. įsakymas Nr. D1-508 „Dėl Aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdam žaliuosius pirkimus, tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Tvarkos aprašas):

Pirkimas laikomas žaliuoju, kai: rengiant technines specifikacijas, nustatant tiekėjų kvalifikacijos reikalavimus ar kvalifikacinės atrankos kriterijus, pasiūlymų vertinimo kriterijus, pirkimo sutarties vykdymo sąlygas ir (ar) kitus reikalavimus tiekėjams, perkama **prekė, paslauga arba darbas (toliau – produktas) tenkina bent vieną iš Tvarkos aprašo 4 p. nurodytų papunkčių (4.1, 4.2, 4.3, 4.4), juose nurodytais atvejais ir sąlygomis.**

Aplinkosauginiai reikalavimai maisto produktų viešuosiuose pirkimuose

Tvarkos aprašo 2 priedo VIII sk. 8.1 p.

❑ **30% reikalavimas:** Ne mažiau kaip 30% perkamų maisto produktų kiekio turi atitikti **bent vieną** iš šių aplinkos apsaugos kriterijų:

➤ Ekologiški produktai

➤ Saugoma geografinė nuoroda ir (ar) saugoma kilmės vietos nuoroda, ir (ar) garantuoto tradicinio gaminio nuoroda

➤ Sertifikuoti ženklų „Kokybė“

➤ Sertifikatai ekologinei akvakultūrai ir žvejybai.

Pabrėžtina:

- mažiausiai - 30% perkamo kiekio;
- gali būti, pvz. - 35%, 50%, 75%, ... 100%.

Aplinkos apsaugos kriterijai maitinimo paslaugoms

Tvarkos aprašo 2 priedo VIII sk. 8.2 p.

- Minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai taikomi ne tik maisto produktams, bet ir maitinimo paslaugoms.
- Teikiant maitinimo paslaugas naudojami maisto produktai turi atitikti minimalius aplinkos apsaugos kriterijus nustatytus maisto produktams.

✓ Aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos kriterijų rekomendacijos maitinimo paslaugoms.

✓ Geroji darželių praktika ekologiško vaikų maitinimo srityje

Žalieji pirkimai

Vykdam **neskelbiamas derybas** ar **neskelbiamą mažos vertės pirkimą**, žaliasis pirkimas gali būti vykdomas vadovaujantis bet kuriuo (-ais) Tvarkos aprašo 4 punkto papunkčiu (-ais), neatsižvelgiant, ar produktas įtrauktas į produktų sąrašą ([Tvarkos aprašo 5 p.](#)).

Trumpoji maisto produktų tiekimo grandinė (TMTG) (VPĮ 2 str. 36¹ d.)

Supaprastintų pirkimų atvejais **neskelbiamų derybų / neskelbiamos apklausos** būdu gali būti perkami:

Žemės ūkio ir maisto produktai, pagaminti ir (arba) perdirbti (įskaitant pirminį perdirbimą)

Iš ūkininkų, fizinių asmenų, labai mažų, mažų ar vidutinių įmonių, kurių pagrindinė ar papildoma veikla atitinka žemės ūkio veiklą

Pasitelkiant ne daugiau kaip vieną tarpininką, kuris atitinka labai mažai ar mažai įmonei keliamus reikalavimus

Trumpoji maisto tiekimo grandinė – palengvinimas maisto produktų pirkimų procesui

VPĮ 71 str. 6 d. 19 p.

VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ĮSTATYMO

- **71 straipsnis. Neskelbiamų derybų sąlygos**

6. Supaprastintų pirkimų atvejais neskelbiamų derybų būdu taip pat gali būti perkamos:

19) žemės ūkio ir maisto produktai, kai jie įsigijami iš trumposios maisto tiekimo grandinės.

MAŽOS VERTĖS PIRKIMŲ TVARKOS APRAŠO

- **24.2. p. Atvejai, kada pirkimas gali būti atliekamas apklausos būdu:**

24.2.28. žemės ūkio ir maisto produktai, kai jie įsigijami iš trumposios maisto tiekimo grandinės (neskelbiama apklausa).

Neskelbiama apklausa / Supaprastintos neskelbiamos derybos

Kokią įtaką pirkimo būdui turi pirkimo vertė, įsigyjant žemės ūkio ir maisto produktus iš TMTG?

- **Jei planuojama pirkimo vertė mažesnė nei 70 000 Eur be PVM:**
 - ✓ Pirkimas - mažos vertės pirkimas.
 - ✓ Taikomas [Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašo](#) 24.2.28 papunktis.
 - ✓ Galima vykdyti neskelbiamą apklausą.
 - **Jei planuojama vertė 70 000 Eur (be PVM) ar daugiau, bet neviršija tarptautinio pirkimo vertės ribų (221 000 Eur be PVM):**
 - ✓ Pirkimas laikomas supaprastintu.
 - ✓ Gali būti vykdomos supaprastintos neskelbiamos derybos pagal VPĮ 71 str. 6 d. 19 p.
 - ✓ Tai reiškia, kad perkančioji organizacija gali pirkimo sutartį sudaryti vykdydama „tiesioginį pirkimą“.
- ✗ Negalima taikyti kitų pirkimo būdų**, pvz., atviras konkursas ar skelbiama apklausa netaikoma TMTG pirkimams pagal VPĮ.

TMTG pirkimai: ką reikia žinoti?

- ✓ Tikslas – skatinti smulkųjį verslą (ūkininkus, kooperatyvus)

Jei sutarties vertė > 15 000 Eur (be PVM):

- Pirkimą privaloma vykdyti per savivaldybės CPO (centrinę perkančiąją organizaciją).
- Galioja visiems pirkimams, įskaitant ir TMTG (trumpąsias maisto tiekimo grandines).

💡 Ką tai reiškia praktiškai?

- Savivaldybės CPO gali vykdyti supaprastintinas neskelbiamas derybas / neskelbiamą apklausą ir sudaryti sutartis su ūkininkais (ar kooperatyvais), bei maisto produktus įsigyti iš TMTG.

📌 O jei maisto produktai yra CPO LT kataloge?

- Jei maisto produktai įsigijami iš TMTG – galima nepirkti per CPO LT katalogą, jei prekes galima įsigyti efektyvesniu būdu racionaliai naudojant lėšas. **Svarbu motyvuoti sprendimą** – dėl kokybės, smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo ir kt.

[Ar galiu įsigyti maisto produktų iš trumposios maisto tiekimo grandinės, o ne iš VŠĮ CPO LT katalogo, jei sutarties vertė viršija 15 000 eurų?](#)

Numatomos viešojo pirkimo vertės skaičiavimas

✓ Numatomo pirkimo vertė skaičiuojama vadovaujantis VPĮ 5 str. bei [Numatomos viešojo pirkimo ir pirkimo vertės skaičiavimo metodika](#) (toliau - Metodika).

Aktuali mokymų nuoroda: https://www.youtube.com/watch?v=ljbu_IY7xOI

Sumuojamos tik to paties tipo prekių pirkimų vertės (Metodikos 2.9 p.).

Jeigu viena pirkimo sutartis sudaroma dėl kelių prekių ir (ar) paslaugų, kurios nėra to paties tipo, numatomos sudaryti pirkimo sutarties vertė yra visų prekių ir (ar) paslaugų, dėl kurių sudaroma ši sutartis, verčių suma. Skaičiuojant kitų pirkimų vertes, ši sutartis laikoma sudaryta dėl to tipo prekių ar to tipo paslaugų, kurių vertė yra didžiausia (Metodikos 17 p.).

Jeigu vienu pirkimu, skaidant jį į dalis, perkamos prekės ar paslaugos, kurios nėra to paties tipo, arba perkami darbai, kurie kartu, kaip statybos ir (arba) inžinerinės veiklos, kaip visumos, rezultatas, savarankiškai neatlieka vienos ūkinės ar techninės funkcijos, tokių pirkimo dalių verčių sumuoti nereikia (Metodikos 34 p.).

Tiekimas per tarpininką: ar reikia trišalės sutarties?

Jeigu perkamos daržovės iš ūkininko, bet jis pats jų nepristato, o siunčia per tarpininką – ar reikia trišalės sutarties tarp perkančiosios organizacijos, ūkininko ir tarpininko?

Pagal VPĮ, ūkininkas maisto produktus turi tiekti rinkai tiesiogiai arba jungtinės veiklos sutarties pagrindu pasitelkiant ne daugiau kaip vieną tarpininką, kuris atitinka labai mažos ar mažos įmonės kriterijus.

Svarbu: ūkininkas **pats pasirenka tarpininką** ir teikia pasiūlymą **kartu su juo**. Tarpininkas laikomas **ūkininko jungtinės veiklos partneriu**, todėl:

- ✓ **Perkančiajai organizacijai, nereikia sudaryti trišalės sutarties.**
- ✓ **Sutartis sudaroma tik su ūkininku (arba su pagrindiniu jungtinės veiklos partneriu).**

Trumpesnė sutartis – daugiau lankstumo

📌 Kodėl svarbu rinktis trumpesnę sutarties laikotarpį?

Kuo ilgesnė sutartis, tuo didesnė bendra vertė.

→ Pvz., jei metinė vertė – 30 000 Eur, tai 3 metų sutarties vertė jau būtų 90 000 Eur.

Tai reiškia, kad pirkimas nebegalės būti laikomas mažos vertės ir **negalės būti vykdoma neskelbiama apklausa iš TMTG.**

→ Pvz., jei metinė vertė – 80 000 Eur, tai 3 metų sutarties vertė bus 240 000 Eur.

Tai viršija **tarptautinio pirkimo ribą** ir **nebegalima taikyti supaprastintų neskelbiamų derybų iš TMTG.**

✅ **Rekomendacija:** atsakingai įsivertinti galimas rizikas, kai planuojama ilgesnė nei 1 (vienerių) metų sutartis. Saugiausia tiek tiekėjams, tiek pirkėjams – sudaryti sutartis 1 (vieneriems) metams.

📅 **Sutarčių terminai – susiderinti sutarčių galiojimo pabaigos datas:**

- **visos maisto produktų sutartys galioja iki 202X-0X-XX** – nepamiršta ir nesusimaišo, koks produktas ir iki kada bus tiekiamas;
- efektyvesnis būsimų pirkimų planavimas ir vykdymas.

TMTG pirkimai: ką reikia žinoti?

✓ Tikslas – skatinti smulkųjų verslą (ūkininkus, kooperatyvus)

📌 Bendradarbiavimas su rinka / Rizikos valdymas

Galimos rizikos:

- Nesąžiningas pranašumas vienam tiekėjui
- Kaltinimai favoritizmu
- Bendradarbiavimas sudarant tam tikrai tiekėjų grupei nepalankias sąlygas
- Prie vieno galimo tiekėjo arba sprendimo pritaikyta specifikacija arba reikalavimas

Rizikų mažinimo veiksmai:

- Bendradarbiauti sąžiningai, atvirai ir skaidriai.
- Planuoti, kaip ir kada bus bendradarbiaujama su rinka.
- Visiems tiekėjams paaiškinti procesą ir kontroliuoti lūkesčius.
- Visiems tiekėjams taikyti vienodą požiūrį – nediskriminuoti.
- Su visais tiekėjais dalytis ta pačia informacija.
- Daryti savo susitikimų užrašus.
- Žinoti, kuo bendradarbiaujant su rinka bus dalijamasi, o kuo – ne.

Aktualūs DUK ir metodinė medžiaga:

DUK:

- [Ar galiu įsigyti maisto produktų iš trumposios maisto tiekimo grandinės, o ne iš VŠĮ CPO LT katalogo, jei sutarties vertė viršija 15 000 eurų?](#)
- [Ar galima vykdyti neskelbiamą apklausą pagal MVPTA 24.2.2.-24.2.28. punktą, jei numatoma pirkimo sutarties vertė viršija 15 000 Eur be PVM?](#)
- [Ką reiškia „nesilaikyti etapams taikomų ir kitų pirkimo procedūroms bei pirkimo sutarties turiniui ir formai nustatytų reikalavimų“? – Viešųjų pirkimų tarnyba](#)

Sutartis:

- [Pavyzdinė žemės ūkio ir maisto produktų pirkimo-pardavimo sutartis](#). Sutartis nėra privaloma, tačiau Tarnyba rekomenduoja ją naudoti siekiant išvengti klaidų ir trūkumų, kad vėliau nekiltų problemų įgyvendinant sutartį. Sutartyje įtrauktos svarbios nuostatos dėl prekių pristatymo terminų, kiekių, kainos ir jos peržiūros, su prekėmis pateikiamų dokumentų ir kita. Sutarties nuostatos aktualios perkančiosioms organizacijoms, perkančioms produktus iš TMTG.

Gairės:

- [Maisto produktų pirkimų gairės](#) (jose rasite informaciją apie verčių skaičiavimą, skaidymą į dalis ir kt.).

Ačiū!

klausk@vpt.lt

V I E Š Ū J Ū
P I R K I M Ū
T A R N Y B A